

ΟΣΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ HOSIOS LOUKAS

ΒΟΙΩΤΙΑ / ΒΟΕΩΤΙΑ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

World Heritage
Convention

Χτισμένη στις δυτικές πλαγιές του Ελικώνα, κοντά στην αρχαία Στείριδα, η μονή του Οσίου Λουκά είναι ένα από τα σημαντικότερα και καλύτερα διατηρημένα μνημεία του βυζαντινού πολιτισμού. Κτίσμα υψηλής τέχνης και αισθητικής, αποτέλεσε, από την οικοδόμησή του το 10ο αιώνα, καλλιτεχνικό πρότυπο και σημείο αναφοράς για ολόκληρη την κεντρική και νότια Ελλάδα. Κατά τη λατινοκρατία και την τουρκοκρατία (13ος αι. και εξής) το μοναστήρι αντιμετώπισε αντίξοες συνθήκες. Στην πρόσφατη ιστορία του, σημαντικές καταστροφές προκλήθηκαν από τα οθωμανικά στρατεύματα κατά την ελληνική επανάσταση (1823) και από βομβαρδισμούς κατά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο (1943).

Ο όσιος Λουκάς (†953), σύμφωνα με το κείμενο του «Βίου» του, εγκαταστάθηκε και ίδρυσε μοναστική κοινότητα στην περιοχή της Στείριδας το 946. Η δράση και τα θαύματα του οσίου κατέστησαν τη μονή σημαντικό προσκήνιο, όπου συνέρρεε πλήθος πιστών για να θεραπευτούν.

Από το 10ο έως και το 12ο αιώνα, ο πρώτος κτηριακός πυρήνας που είχε δημιουργήσει ο ίδιος ο όσιος Λουκάς αναδιαμορφώθηκε και εξελίχθηκε σε ένα λαμπρό μοναστηριακό συγκρότημα.

Μια δεύτερη μεγάλη οικοδομική περίοδος ξεκίνησε το 16ο αιώνα, όταν τα καθολικά επισκευάστηκαν και γύρω τους ξαναχτίστηκαν πτέρυγες με κελιά, βοηθητικούς και αποθηκευτικούς χώρους.

Ο ναός της Παναγίας (1) ανήκει στον τύπο του σύνθετου σταυροειδούς εγγεγραμμένου και χρονολογείται μεταξύ 961 και 1011.

Τα μορφολογικά του στοιχεία, μεταξύ των οποίων ο γλυπτός και ο κεραμοπλαστικός διάκοσμος, υπήρξαν για δύο τουλάχιστον αιώνες πρότυπα για πλειάδα ναών στη νότια Ελλάδα.

Ο ναός του Οσίου Λουκά (2A) αποτελεί το παλαιότερο σωζόμενο δείγμα του σύνθετου οκταγωνικού τύπου, στο εσωτερικό του οποίου δημιουργείται ένας ενιαίος και αδιάσπαστος χώρος κάτω από τον ευρύ τρούλο. Έργο κωνσταντινουπολιτικών εργαστηρίων, το κτήριο διατηρεί την αρχική του λαμπρότητα και υψηλή αισθητική, χάρη στα εξάσια ψηφιδωτά και τις τοιχογραφίες, τα μαρμαρόστρωτα δάπεδα και τους τοίχους με την ορθομαρμάρωση. Ως πιθανή ημερομηνία εγκαίνιων θεωρείται το 1011 ή το 1022.

Η κρύπτη του Οσίου Λουκά (2B), αφιερωμένη στην Αγία Βαρβάρα, είναι σταυροσχημη και κοσμεύεται με τοιχογραφίες του 11ου αιώνα, στις οποίες δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις σκηνές του Πάθους και τις μορφές αγίων.

Το κωδωνοστάσιο (3), στη νότια είσοδο της μονής, διατηρεί στο εσωτερικό του μικρό οκταγωνικό δώροφο ναΐσκο με τοιχογραφίες, πιθανόν του 11ου αιώνα. Το κτήριο πήρε τη μορφή πύργου κατά την περίοδο 1460-1569, ενώ μετατράπηκε σε κωδωνοστάσιο με την προσθήκη δύο ορόφων στα τέλη του 19ου αιώνα.

Η τράπεζα (4: χώρος εστίασης των μοναχών), αναστηλωμένη σήμερα, διατηρείται στα νότια του καθολικού. Λειτουργεί από το 1993 ως μουσείο γλυπτών, όπου εκτίθενται εξαιρετικής ποιότητας μαρμάρινα μέλη από τη μονή και την ευρύτερη περιοχή.

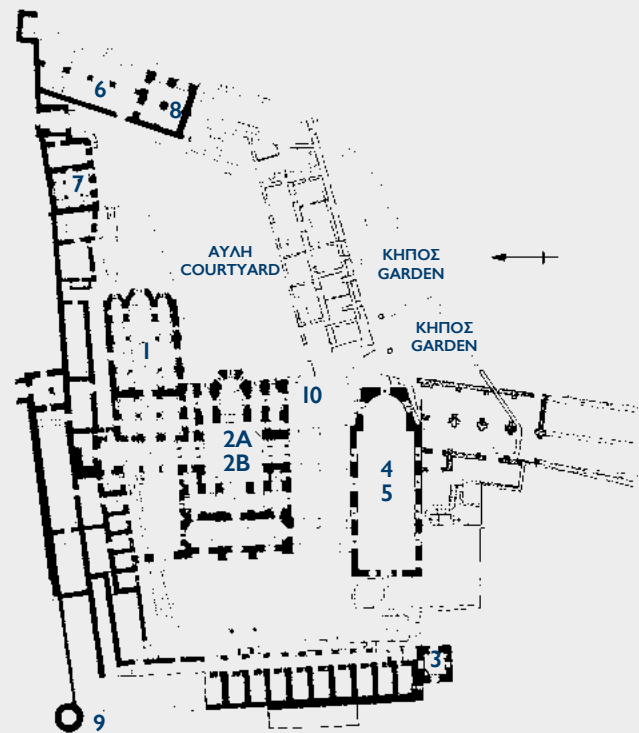
Το ελαιοτριβείο (5) με τον ελαιόμυλο για τη σύνθλιψη του καρπού, το ελαιοπιεστήριο για την εξαγωγή του λαδιού και τα μεγάλα πιθάρια αποθήκευσης, συνδέεται άμεσα με την καθημερινή ζωή και τις αγροτικές ασχολίες των μοναχών.

Το βορδοναρείο (6: σταύλος), μακρόστενο δώροφο οικοδόμημα στα ανατολικά του συγκροτήματος, βρίσκεται δίπλα στην ανατολική – αρχική – πύλη του συγκροτήματος. Σήμερα, φιλοξενεί αποτοικιασμένες τοι-

χογραφίες του 18ου αιώνα από το ναό του Αγίου Σπυριδώνα Μεδεώνα στην περιοχή της Αντίκυρας.

Επίσης, εκτός από τις πτέρυγες των κελιών, σημαντικά για την καθημερινή διαβίωση και την ασφάλεια των μοναχών ήταν κτήρια όπως το φωτάναμα (7: θερμαινόμενος χώρος συγκέντρωσης των μοναχών), οι πύργοι στα πλέον ευπρόσβλητα σημεία του περιβάλλοντος (8-9), η υπόγεια κινετέρνα (10: δεξαμενή νερού) στα νοτιοανατολικά των καθολικών, ο κοιμητηριακός ναΐσκος του Αγίου Χαράλαμπος στην περιοχή έξω από την ανατολική πύλη, κ.ά.

Η μονή Οσίου Λουκά, ως εξαιρετικό δείγμα της βυζαντινής τέχνης, εγγράφηκε το 1990 στον Παγκόσμιο Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

1. Ναός Παναγίας	1. Church of Panayia
2A. Ναός Οσίου Λουκά	2A. Church of Hosios Loukas
2B. Κρύπτη Αγίας Βαρβάρας	2B. Crypt of Ayia Varvara
3. Κωδωνοστάσιο	3. Bell-tower
4. Τράπεζα	4. Refectory
5. Ελαιοτριβείο	5. Olive press
6. Βορδοναρείο	6. Stable
7. Φωτάναμα	7. Fotanama
8-9. Πύργοι	8-9. Towers
10. Κινετέρνα	10. Cistern

Built on the western slopes of Mt. Helicon near ancient Stiris, the Monastery of Hosios Loukas is one of the most important and best-preserved monuments of Byzantine culture. A structure displaying high art and aesthetics, from the time it was built in the 10th century it was an artistic model and point of reference for all of Central and South Greece. During the period of Latin and Ottoman rule (13th c. onward), the monastery encountered adverse conditions. During its more recent history, Ottoman forces caused serious damage during the Greek War of Independence (1823), as did bombings carried out in World War II (1943).

According to his Life, Hosios Loukas (†953) settled in the Stiris region in 946 and established a monastic community there. The activity and miracles wrought by Hosios Loukas made the monastery an important pilgrimage site to which throngs of believers flocked to be cured.

Between the 10th and 12th century, the first group of structures, which had been built by Hosios Loukas himself, was redesigned and evolved into a brilliant monastic complex. A second major building period began in the 16th century when the katholika were repaired, and the surrounding wings of monks' cells as well as ancillary and storage areas were rebuilt.

The church of Panayia (1) is of the complex cross-in-square type and dates to 961-1011. Its stylistic elements, including its sculpture and brickwork, served for at least two centuries as models for a multitude of churches in southern Greece.

The church of Hosios Loukas (2A) is the oldest preserved example of the complex octagon type, on the interior of which a single, uninterrupted space was created beneath a broad dome. Being the product of Constantinopolitan workshops, the building preserves its original splendour and high aesthetics thanks to its superb mosaics and frescoes, marble-paved floors, and walls with their marble revetments. The most probable dates of inauguration of the church are considered to be 1011 or 1022.

The crypt of Hosios Loukas (2B), dedicated to Ayia Varvara (St. Barbara), is cross-shaped and adorned with 11th-century frescoes in which particular emphasis is placed on scenes of the Divine Passion and figures of the saints.

The bell-tower (3) at the southern entrance to the Monastery preserves in its interior a small octagonal two-storey chapel with frescoes probably dating to the 11th century. The building acquired its tower form between 1460 and 1569; it was converted into a belfry through the addition of two more storeys in the late 19th century.

The refectory (4: monks' dining area), which is restored today, is preserved to the south of the katholikon. Since 1993 it has functioned as a sculpture museum where marble members of exceptionally high quality from the monastery and its environs are displayed.

The olive press (5), with its mill for crushing the fruit, press for extracting oil, and large storage jars, was directly connected with the monks' daily life and agricultural occupations.

The stable (6), a long, narrow two-storey structure east of the complex, lies beside its eastern (original) gate. Today it hosts detached 18th-century frescoes from the church of Ayios Spyridon at Medeon in the Antikyra area.

In addition to the wings containing the monks' cells, there were other buildings that were important for the monks' survival and safety. These included the fotanama (7: a heated gathering-place for the monks), the towers at the most vulnerable points along the enclosure wall (8-9), the underground cistern (10) southeast of the katholika, the cemetery chapel of Ayios Charalambos in the area outside the eastern gate, as well as others.

As an exceptional example of Byzantine art, the Monastery of Hosios Loukas was entered in the list of UNESCO World Heritage Monuments in 1990.

ΟΣΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ
HOSIOS LOUKAS
ΒΟΙΩΤΙΑ / ΒΟΕΩΤΙΑ

i T: 22670 22797, 22620 23559

ΚΕΙΜΕΝΑ: Ν.Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

TEXT: N.D. KONTOGIANNIS
TRANSLATION: D. BROWN KAZAZIS
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr